

izdaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sodne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pozamezni listi do-
be se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 7.

V Mariboru, dne 18. februarja 1904.

Tečaj XXXVIII.

Vojna.

Zadnjič smo poročali o bitki pri Port Arturu in zraven tudi pripomnili, da je bila kriva ruske izgube njihova nepaznost in brezskrbnost. Sedaj pa, ko so vse podrobnosti znane, z veseljem to trditev popravljamo; ker sedaj priobčujemo listi o prvem nočnem naskoku poročilo novojorskega »Heralda«, ki trdi, da so japonske torpedovke dajale ruska znamenja. To se potem lahko razume, da Rusi niso nanje streljali, ker so mislili, da iz teme plovejo njihove ladje in le zato je bilo japonskim torpedovkam možno priti v bližino.

O jutranji bitki pred Port Arturjem smo priobčili vest o ruskih izgubah. Naravno pa je, da tudi ruske krogelje niso irčale samo po morski površini, ampak so gotovo tudi kaj zadele. Prva poročila so prišla po nemških in angleških uradih med svet, a ti bi najraje potopili v žlici vode vse kar je slovanskega, zato tudi molče o ruskih uspehih in zmagah. Iz Petrograda je prišla o tej bitki naslednja vest, ki je povzročila med celim slovanskim svetom nepopisno veselje:

V posebnih izdajah listi poročajo o veliki zmagi Rusov pred Port Arturom. Japoncem je zadalo rusko vojno brodovje velike izgube. Ruske vojne ladje so eni japonski oklopni križarici in dvema japonskima brzima križaricama zadale tolike luknje, da so se potopile pri Vei-hai-vei. Nadalje so Japoncem uničile štiri rusilce torped, ki imajo velike luknje,

tri torpedovke so se potopile, dve torpedovki sta popolnoma izginili. Japonci imajo mrtvih 19 častnikov, 117 moških in 200 ranjenih. Po mestu je nepopisno veselje.

To bi bil dokaz, da so Rusi sijajno odbili zavratne in nepričakovane japonske napade in da so Japonci morali bežati. Angleški listi so prezgodaj vriskali veselja. Sedaj vriskamo Slovani! Bog in sreča junaska spremljajta rusko armado i nadalje.

O bitki pri Čemulpo pa trdijo nekatere vesti, da je sploh bilo ni. Podrobnejših vesti o tej bitki ni bilo več.

Drugi del ruskega brodovja je bil vsidran pri Vladivostoku (luka na severno-vzhodni obali Koreje). Tam vlada sedaj huda zima in morje je popolnoma zamrznjeno, torej so imele te ruske ladje pot zaprto. Ker se pa led po navadi tamkaj otaja spomladi še le meseca aprila, bil je celi svet prepričan, da se ta del ruskega brodovja ne bo mogel pred aprilom udeležiti boja. Japonci so bili o tem tudi popolnoma prepričani in so se na to tudi zanašali.

Kakor blisk je torej prešinila radovedni svet vest iz Vladivostoka: Rusko bojno brodovje pred Vladivostokom je oproščeno ledu. Rusi so napravili v led velikanske zareze, da so oprostili ondi ležeče bojne ladje »Rurik«, »Gromobej«, »Rosija«, »Bogatir«, in eno veliko transportno ladjo. Vojne ladje so odplule iz Vladivostoka, da se združijo z ruskim vojnim brodovjem pred Port Arturom. Seboj vozijo mnogo provijanta. Japonsko brodovje pride tako med dva ruska ognja.

In res! Udrli so jo naravnost na Japonsko in so na otoku Jeso bombardirali mesto Hakodate, katero so ruske bombe zažgale in razrušile. Hakodate je imelo 78.000 prebivalcev. Skoro gotovo sedaj isto brodovje plove dalje v Veliko morje, da se združi z ruskimi bojnimi ladjami, ki so iz Evrope na poti v Azijo. Ni izključeno, da na poti ruske ladje pozdravijo z bombami tudi razna mesta ob vzhodni obali Japonske.

Rusi imajo še precej bojnih ladij v Črnem morju in bi jih radi poslali na pomoč v Azijo. Zato zahtevajo od Angleške, da dovoli prehod ruskega črnomoškega brodovja skozi Dardanele (ožina med Malo Azijo in Evropo pri Carigradu, skozi katero se pride iz Črnega morja v Sredozemsko), a Angleška o tem noče nič slišati ter podpira Japonce. Iz Londona poročajo, da je angleško sredozemsko brodovje dobilo nalog, zapustiti Gibraltar in odpluti proti Dardanelam, da zapre pot Rusom.

Kakor javljajo dunajski listi, računajo v ondrotnih političnih krogih že s tem, da bo Japonska na morju pridobila zmago. Vsega vedni pa na Dunaju še nikdar niso bili in prav mogoče je, da tudi na morju vsiljub navideznim zaprekam in neugodnim razmeram ruska mornarica po prvih porazih še nadkrili Japonsko. Tudi ko je prodrl Napoleon na Rusko, so bile ruske čete v prvih bitkah poražene, potem pa je Napoleon iz Rusije komaj odnesel golo svoje življenje. Zgodovinsko dejstvo je, da Rusija še nikdar ni bila poražena.

Boji na morju so pa še le začetek prave

Listek.

Zakaj se Polona ni omožila.

(Slika. — Prevel Iv. Vuk)

(Konec.)

In sedaj je rekla Polona skoro šepetaje, kakor sama sebi: »Seveda je že dolgo od tega, zelo dolgo«, nato je nekaj trenutkov molčala in potem nadaljevala:

»Nekega dne so prinesli očeta iz gozda. Hudo se je poškodoval na desni nogi, ko je sekal drva. Tedne in tedne, več kakor pol leta je moral ležati v postelji in jaz sem ga negovala, prala mu rano, ga obvezovala ter mu dajala zdravila. In ko je zopet vstal, je bil ubog pohabljenec, ki se je vlačil po palci okrog in kašljal; dobil je tudi notranjo bolezen. Malih otrok, kakor sem že prej rekla, nismo imeli že dolgo več; zato sem pa imela velikega otroka, ki je bil še bolj občutljiv kakor majhni, to je bil moj ubogi oče. Morala sem mu pomagati, ko se je preoblačil; v lepih nedeljskih dneh sem ga peljala v cerkev. In zelo je bil vesel, če sem zvečer z njim molila in večkrat je rekel z ljubim glasom, katerega še prej nisem slišala: »Ni res, Polona, ti me ne zapusti!« In jaz sem mu rekla: »Ne, ne, oče!« In če sem potem prišla

v svojo sobico, sem se zjokala, a nesrečna nisem bila.

»Ali te tvoje veliko govorjenje ne utruja, Polona?»

»Ne, ne, gospod! Od govorjenja še ni nobena ženska umrla.« In nadaljevala je:

»Tako je preteklo zopet nekaj let. Oba mlajša fanta sta odšla že tudi od doma in doma je stala le še Lojzika, moj srček, ki je stela že tudi 20 let. Sprevidela sem, da sem postala stara devica. Lojzika pa je bila najlepša mladenka daleč okrog. S svojimi velikimi modrimi očmi, kostanjevimi lasmi, ki so se bliščali kakor zlato in z lepim belim obrazom je izgledala kakor ljubezniv angelček. In zraven tega je bila vedno vesela in ljubka, da jo je vse rado imelo. Kraljev Anton, ki se dolgo ni dal videti v naši hiši, ko je zadela očeta nesreča in potegnila križ čez najino močitev, je prišel zopet. In kakor prej z očetom, govoril je sedaj vedno z menoj. Kmalu sem pa sprevidela, da to dela zato, da bi prišel z Lojziko skup. Pri slovesu ni sedaj več meni stiskal roke, ampak Lojziki in zraven je ta zarudela tja do svojih zlatih las. In nekega večera je prišel Anton in prosil očeta, če bi lahko z njim govoril. Oba sta šla v sobico in ko prideta nazaj, reče oče veselo: »Pomisli, Polona, Anton je vprašal

za roko Lojzike in po veliki noči naj bi bila poroka.«

Vidite, gospod, vse to sem že naprej vedela, že tedne prej in sem od začetka mislila, da bi bila jezna na njega in mu rekla, da je nesramnež. Potem sem si pa sama rekla, da sem že stara devica, ne več lepa, ki se lepemu možu ne more dopasti. In ljubezni obuditi. Pa vendar, ko mi je oče to rekel, se je za hip okoli mene vse zavrtelo. Potem sem pa prišla Lojzika, ki je izgledala kakor rudeča vrtnica, za roko ter jo peljala k Antonu. Vzela sem obe roki, njegovo in njeno ter ju položila skupaj, rekoč:

»Tu jo imaš, Anton, — nobenemu drugemu bi je ne dala kakor tebi. Ali neguj jo kakor presajeno cvetlico!« Nato sem šla ven in jokala mnogo, mnogo. Nisem si mogla misliti, kako se je moglo to zgoditi, da bi mi najljubša človeka, Lojzika in Anton, mogla napraviti toliko boleti. Vendar sem se premagala in molila k Materi božji, ki je še več pretrpela kakor jaz.

Uboga Polona, to je pa bilo res hudo! Izvilo se mi je nehote iz ust.

»In vendar sem vse premagala, nadaljevala je Polona. »Nobenemu se nisem izdala, jokala sem skrivaj in po noči, ko me nikdo ni videl in tako moje solze niso presunile nikogar. Na poročni dan sem Lojzike

vojske. Naj se izvrše kakorkoli, odločilni ne bodo, odločilo se bo na Koreji. Tudi ko bi bili Rusi poraženi na morju, lahko postanejo gospodarji Koreje. V tem boju imajo Japonci to prednost, da so blizu Koreje, Rusiji pa bo napravljala kolikor toliko težave velika daljina posebno glede preskrbovanja ogromne armade z živežem.

Tudi če bi imeli Rusi sedaj ondi še samo 300.000 mož, bi bil za Japonce boj z Rusi jako težaven, ako bi se že sedaj udarili, kajti japonska vojska na suhem pravzaprav ne šteje mnogo nad 300.000 mož. Pomisliti pa je treba, da če so tudi tisoči Japoncev na Koreji, bo trajalo vendar še nekaj časa, da se izkrci vsa japonska armada na Korejo — tudi ni izključeno, da bo rusko brodogradništvo v bodoče z večjo srečo branilo izkrcanje — in da bo preteklo precej časa, da pridejo japonske čete po gorati Koreji z juga na sever. Rusi menda nič kaj ne marajo čakati, da bi Japonci sploh prišli v bližino reke Jalu. Japonci ne bodo doživeli, da bi krepke Ruse pognali v reko Jalu, pač pa se skoro gotovo zgodi, da Rusi poženo Japonce v Rumeno morje. Zmaga Rusov bi bila strašen polom za japonsko armado, ki bi se po porazih ne mogla dovolj hitro umakniti preko morja nazaj na Japonsko.

Vlaki na sibirski železnici vozijo skoro nepretrgoma ruske vojske na mandžursko-korejsko mejo. Iz japonskega vira se čuje, da Japonci tudi radi tega opetovano naskakujejo Port Artur, da si osvoje to rusko trdnjavo in tako dobe prosto pot za napad na sibirsko železnico. To se jim skoro gotovo ne posreči, ker je Port Artur nepremagljiv.

Japonci skušajo izkrcati nekaj svojih čet v bližini te trdnjave, da bi jo prijeli tudi od zadaj. To svojo ukano pa so drago izplačali s krvjo pri Daljnem. Spravili so na suho že dva polka vojakov. Rusi so nalašč čakali na to, in zapodili so se k ozaki na svojih iskrih konjih nad sovražnika in so potolkli in pomandrali oba polka, le malo se jih je rešilo na ladje.

Nadaljna poročila.

Pariz, 15. febr. »Figaro« pravi: Japonskega brodogradništva ni več videti pred Port Arturjem. Odšlo je paziti na rusko brodogradništvo, kajti bati se je, da rusko brodogradništvo zavira izkrcanje japonskih čet pri Čemulpu. Del japonskega brodogradništva je brzkone odplul ob obrežju, da napadejo Japonci železnico pri Niučvangu. Vendar pa je vprašanje, ako ni morje ob obrežju zamrznjeno in če bo izkrcanje sedaj mogoče. Japonske čete, ki so

zlate lase zadnjikrat spletla in ko sem ji djala na glavo nevestin venec, se me je sestrice ovila krog vratu in rekla: »Ti dobra Polona, tako te imam rada.« In jaz sem ji jokaje rekla: »Lojzika, tudi jaz te imam tako rada, zelo rada.«

Zazdelo se mi je, kakor bi bile njene ljubeznjive oči rosne in vendar je mirno pripovedovala dalje: »Kmalu nato je oče umrl. Umrl je kakor svetnik, tako potrpežljivo in udano. Še uro pred smrtjo je rekel: »Ti dobra Polona, povrni ti Bog, kar si storila meni, tvojim sesticam in bratcem!« in pri tem so mu pritekale svetle solze po bledem licu. — In ko smo pokopali očeta, je starejši brat prevzel posestvo. Za doto nisem dobila ničesar, kakor je sploh pri ubogih ljudeh. Hotel me je imeti pri sebi. Mislila sem si pa, sedaj je še čas, da začneš tudi za se skrbeti. In tako sem postala, sama ne vem kako, jajčeva Polona. — Tako, gospod, sedaj veste, zakaj se Polona ni omožila.«

Šla sva nekaj časa molče dalje.

»Polona, kaj pa je med tem z Lojziko?«

»Leto po poroki je umrla v prvi otročji postelji. Bila je pač prelepa cvetka za ta svet in Bog jo je vzel k sebi.«

»In Anton?«

»Hotel me je imeti za gospodinjo. Ali tega nisem hotela, že zavoljo ljudi ne, ker

zbrane v Söulu, bodo morale prehoditi 440 km, da pridejo do od Rusov zasedenih pokrajin ob reki Jalu.

London, 15. februarja. Neki angleški, iz vzhodne Azije v London došli častnik pripoveduje, da po sibirski železnici neprestano vozijo vojaški vlaki vojaštvo v vzhodno Azijo. Na progi od Mukdena do Moskve je našel dotični častnik 44 vojaških vlakov.

Petrograd 15. febr. Admiral Aleksejev poroča z dne 14. t. mes. carju, da je dobil poročila o poskusih, razstreliti brzovavno postajo na izhodno kitajski železnici, in o poskusu, porušiti nek steber Čungali mostu. Ti poskusi so bili pravočasno opaženi. Železnica je močno zastražena.

Tokio, 15. februarja. Rusko brodogradništvo je zapustilo Vladivostok. Kje je sedaj, ni znano. (Kakor je videti, bi Japonci radi prikrili razrušenje mesta Hakodato!)

Dunaj, 16. februarja. Listi priobčujejo uradno poročilo pariskega »Figaro«, da so ruske bojne ladje napadle japonske transportne ladje, ki so v spremstvu oddelka japonskega bojnega brodogradništva vozile japonske vojske na Korejo. Po dolgem in hudem boju se je potopilo več japonskih ladij; 7000 japonskih vojakov je utonilo. V dosedanjih bojih imajo Japonci 14.000 mrtvecev. To vest spravljajo tukajšnji krogi v zvezo s poročilom, da je rusko brodogradništvo zapustilo Port Artur.

Dunaj, 16. februarja. Danes popoldne došla poročila potrjujejo, da se ruske bojne ladje bližajo Japonci.

Petrograd, 16. februarja. Cesarski namestnik Aleksejev brzovjavlja carju, da so ruske ladje ob morski ožini Inku obkrožile dva japonska parnika ter ju potopile; 80 Japoncev je utonilo.

Kaj je z uravnavo struge Pesnice?

Prebivalci pesniške doline so dolgo čakali, da se struga Pesnice uravna, da se presekaajo ovinki, odstranijo mlini in druge take naprave, katere za časa povodnji ovirajo odtok vode. Še le ko se je slovenskim poslancem posrečilo na Dunaju od vlade dobiti prispevek v denarju, se tudi dežel. zbor štajerski ni mogel več braniti, prevzel je tudi del stroškov. Delo so pričeli pri iztoku Pesnice in so lani izdelali okoli 950 metov, potem so morali delo ustaviti zaradi raznih zaprek. Želeti je, da bi se moglo vse ovire kmalu odstraniti in delo tako nadaljevati, da

imajo radi predolge jezike. Par let potem je postal župan in je sedaj že tudi v grobu. Proti vsem ljudem je bil dober, najbolj pa proti meni. Bog mu daj nebesa!

Pri prvi hiši, kamor sva prišla, sva se ločila.

»Z Bogom, gospod, tu imam nekaj opraviti!«

»Ostani zdrava, Polona!«

Pravzaprav se nisem mislil tako od nje posloviti. Najraje bi majhno, ljubko ženico vzel v naročje in ji rekel, kakor ji je rekla lepa Lojzika in umirajoči oče: »Ti dobra Polona!«

Ko bo pa prišla zadnja ura, bi ne maral biti car ne Rotšild, pač pa jajčeva Polona.

Ni bilo sicer velikega spreveda, ko je umrla, ni bilo vencev, v cerkvi se niso pele slovesne zadušnice. Ali zgoraj, visoko nad zvezdami, visoko nad vsemi solnci so odprla nebesa svoja vrata in angeli z zlatimi palmami, venci in lilijami so tam stali in sprejeli staro, ubogo ženico med se. Med njimi pa je stala krasna Mati Božja in stisnila Polono na svoje materina prsa in z neizrekljivo dobroto rekla: »Ti dobra, dobra Polona....«

bi se cela spodnja struga Pesnice od Drave pa gori do železniške proge pri Moškajncih regulirala. Če bi se to izpeljalo, potem bi se saj mogel vsak človek prepričati, ali je zahtevana regulacija se obnesla ali ne; kake posledice ima regulacija; če je v bodoče vsaka povodenj izključena ali ne. Nemškimi deželnimi poslancem za to regulacijo ni dosti mar. To je pokazal poslanec grof Lamberg dne 11. nov. 1903, ko je na dolgo in široko govoril zoper razne regulacije zaradi velikih stroškov. Ko se je regulirala Mura, Aniza in druge reke v nemškem delu Štajerske, je gospod grof molčal. In vendar so te požrle več milijonov goldinarjev!

Regulacija struge Pesnice bo povzročila razmeroma male stroške deželi štajerski; toda zastopnik velikega posestva se teh malih stroškov grozno boji! Ker slovenski poslanci v deželnem zboru štajerskem vendar niso mogli pripustiti, da bi se komaj pričeta regulacija Pesnice spet vstavila ali odgodila na nedoločen čas, morali so se za njo potegniti in grofovskega poslanca zavrniti. To nalogo je prevzel poslanec dr. Jurtela, kateri je poslancu grofu Lamberg na njegova izvajanja to le odgovoril:

Visoka zbornica! Pazno sem zasledoval izvajanja g. poslanca grofa Lamberga, ki je kritiziral tudi regulacijo Pesnice. To je sicer storil z malo besedami, in meni ni popolnoma jasno, kaj ima grajati pri regulaciji. Gotovo je težavno, kritizirati uravnavo, ki se še pravzaprav niti ni pričela, kajti jaz sem v zadnjem poročilu o nadaljevanju dela omenil, da je v spodnjem toku v tretjem delu komaj 950 metrov uravnanih. To je od projektirane dela tako majhen kosček, da se sploh ne more cela uravnavo kritizirati, posebno pa ne z ozirom na nasledke, katere bo imela uravnavo. Oglasil sem se k besedi, da bi gospodom dokazal, da je nemogoče izvršiti tisto vzorno uravnavo, o kateri je govoril g. posl. grof Lamberg. Kakor je gospodom znano, nastanejo povodni v Pesniški dolini zaradi tega, ker se zviža Pesnica v velikih ovinkih. Pa ni samo to krivo, temveč tudi različni jezovi, pri mlinih in žagah, ti so največ krivi povodnji! Ko bi povodenj nastala o pravem času, namreč v spomladi in jeseni, ko so pridelki že pod streho, bi bili tako zadovoljni. Toda pridejo v tem času, ko nam odnesejo seno in otavo, in zato proklinjamo to preplavljenje. Seveda se smatra preplavljenje kot gnoječe sredstvo za travnike, ki travnikom koristi in ne škodi. To je gnojenje travnikov v Pesniški dolini, ki nič ne stane. Kadar pa nastane povodenj, takrat sega voda od enega konca doline do drugega, voda pokriva enakomerno vse travnike. Dolina je polna vode, nastane celo jezero. Iz mnogih kratkih stranskih dolin priteče voda hitro v glavno dolino pesniško. Tukaj pa ovirajo hitri odtok vode prej navedene zapreke. Zato se more preplavljenje samo na ta način preprečiti, da se omogoči vodi hiter odtok. Z uravnavo se bodo odpravili veliki ovinki toka in jezi. Če bode voda hitreje odtekala, upamo mi, kakor tudi strokovnjaki, da sicer preplavljenja ne bodo popolnoma izostala, vendar bodo tako neznatna, da bo škoda malenkostna. To je smoter, katerega mi zasledujemo pri uravnavi Pesnice.

Seveda je popolnoma prav, da se je začelo z uravnavo v spodnjem delu. Lahko se bo opazovalo, ali nastopijo tisti učinki, katere pričakujemo od uravnave. In če se bo še nekoliko kilometrov uravnalo, bomo lahko sklepali, ali se naše nade uresničujejo ali ne. Stroški se proračunijo od oddelka do oddelka in so, kakor se je dozda pokazalo, jako majhni. Prepričan sem, da ta denar ni zavrnjen, koristil bo pa tudi tamošnjim posestnikom, deželi in državi. Gosp. poslanec grof Lamberg je sicer mnenja, da se na najlažji način preplavljenju opomore, sko se odkupijo preplavljeni deli. Toda jaz izrecno izjavim, da to v Pesniški dolini ni mogoče, kajti morala bi se vsa zemlja v dolini in to je skoraj dve uri na široko odkupiti. Za to bi se izdala